

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Tudi en vzrok, zakaj se ločeno organiziramo.

V slovenskih delavskih listih kar mrgoli besedi o ujedinjenju, o enotnosti delavskega pokreta. Tudi tisti, ki v delavske vrste zabija največ klinov in ne pozabi magari radi raznega mišljenja o koristnosti krtov ustvariti na tej podlagi samostojni delavski pokret — tudi taki ljudje govorijo o ujedinjenju in zmerjajo druge, da so proti temu. Pa čim več se o tem govori, tem bolj je delavski pokret neenoten, raztepen skoro na toliko frakcij, kolikor je v Ljubljani ali Mariboru delavskih gostiln ali omizij.

Sloga jači, nesloga tlači. To velja tudi za delavstvo. Mi vidimo sicer, da je danes cepljenje sil v modi. Saj se vse cepi, tudi najbolj resne strokovne organizacije. Vojska je preveč generalov prinesla in vsi hočejo imeti udejstvovanje. Morala je tudi v tem pogledu padla pod ničlo. Vsaka najmanjša nezadovoljnost ima za posledico izstop iz strank, organizacij itd. in prestop v nasprotno ali organizacijo samostojnih strank, frakcij itd. Discipline ni, ne samozatajevanja, ne volje do borbe, do zmage lastnih načel v lastnih vrstah. Vsakdo hoče, na lahko roko doseči svoj cilj. Kar je danes, ker mu je bilo tako prav in dobro, blagoslovil kot edino dobro, jutri proklinja kot najhujše zlo. Pljuje okoli sebe. Na narodne renegate se še malo pojezimo in v njih početju vidimo nemoralno dejanje. Na renegate strank, organizacij, kulturnih smeri se ne jezimo, skoroda, da jih smatramo za važen faktor dnevnega življenja. V tem preskakovanju, prelevljanju, cepljenju je padec splošne morale. Ljudem ni nobena stvar načelno in trajno sveta. Zdi se nam, kakor da bi bili vsi nazori kakor lepa pocestna dekleta. Dobro je za en čas. Ta nemoralna je črv, ki razjede naše življenje in nam brani podrediti osebne koristi splošnim koristim. To prehitevanje, hlastanje iz enega brega na drugi breg, hoja semintja je podobna početju blaznega, ki ne ve, kaj bi. Vse to ima svoj odsev v upravnem življenju, v ureditvi naših gospodarskih in socialnih prilik. Ljudje so postali sila majhni, do roba plota jim komaj pride glava, vidijo le vsak samega sebe — in svoje pohlepie. V takem življenju ne more biti dela po jasnem programu, ne more biti doslednosti, temeljitosti in popolnosti. Vse življenje se podi za dnevnimi potrebami. Pa kar je danes morda še nekaj od koristi, prinese isto jutri že veliko škodo. Pa glavno, da je bil včeraj eden zadovoljen. Ta dirindaj je tak, kakor zmešnjava ob povodnji ali požaru. Situacijo reši le človek, ki dela po trdem načrtu. Vsak načrt pa mora imeti zanesljive predpogoje, t. j. zanesljive ljudi, s katerimi in potom katerih je mogoče načrt izpeljati. Nezanesljivi ljudje so največje zlo vedno in povsod. Oni so najbolj nemoralni, sebični in nikjer ničesar ne ustvarjajo. Tudi v novem pokretu, v novi organizaciji ne pome-

nijo ničesar. Le v mladini je cvetje, istega ne more biti pri dozorelih ljudeh. Vsak skok ni napredek, kajti poznamo tudi skok nazaj. Večna nezadovoljnost ni vedno zdravo hitenje naprej. Ista je dostikrat pesek v kolesju.

Nočemo biti površni moralisti in obsojati vsak greh. Vemo, da je danes veliko greha storjenega pod silo razmer. V tem primeru ni grešnik tisti, ki greši, ampak oni, ki išče in ustvarja žrtve razmer, ki priliko izkorišča v utrditev svoje moči. Komur visi meč nad glavo in grozi, da se bo vsak hip započil naravnost v možgane, ako dotičnik ne prestopi, ta dotičnik ni grešnik, grešnik je oni, ki je meč nad glavo obesil. Tega bi bilo treba linčati. Kdor kljub temu pusti meč na svojo glavo pasti, je junak, človek in pol. V življenju pa računamo samo z ljudmi. Tak renegat ni renegat misli, idej, nazorov. On ostane, kakor je bil. Samo pred svinčenkami se je za skalo skrnil. Po boju bo zopet dvignil glavo. Kdor pa preskoči, da bo iz manjše sile prišel v večjo, temu fuj! In ti demoralizirajo danes vse naše javno življenje. Veliki in imenitni so in nihče prav ne premisli, da so ravno taki »značajci« krivi vse današnje bede, vsaj pa v znatni meri sokrivi.

Ko gledamo žalostno hojo slovenskega delavstva po strmem klancu, smo pomislili na vse to. Priti smo morali do prepričanja, da vse te buržijske lastnosti tudi prav bujno

cveto — ne med poštenim slovenskim delavstvom, pač pa med delavskimi voditelji. Jasno kot sonce je, da tak generalni štab ne more voditi bitk in izvojevati zmag. Škoda žrtev, ki padajo. Tak štab je zločinski, ker se vdaja svojim strastem in ne splošnim koristim in potrebam. Vemo, da je današnja družba en sam velik grešnik, ki pred narodom ne more najti odpuščanja, toda nismo tako naivni, da bi mislili, da bo grešnik grešnika spoštoval. Čim več ima kdo grehov na duši, tem bolj se razburja in skandalizira nad grehi drugih. Kdor ti bo očital greh, vedi, da to dela zato, da tvoje misli osredotoči na tvoj greh in odvrne od svojih lastnih. Zato tudi štab, ki ima fake buržijske grehe, ne more dobiti nikjer spoštovanja in — strahu ter vpoštevanja. S prezirom se gre preko tega. Pri tem pa armada, ki je nedolžna in le kruha lačna, trpi.

Mi hočemo našemu narodnemu delavskemu pokretu dati moralno in etično obiležje in ga očistiti vse nemoralne navlake. Hočemo biti notranje silni. Silni po dejanjih in ne samo po besedah. Ako preklinjamo buržujstvo in kapitalistično miselnost, ne maramo po njej živeti. Kakor danes beseda boljševik celo med delavstvom samim pomeni človeka, ki je delavskim interesom škodljiv, neresen, delmržen, površen, tako se bližamo tudi času, ko bo beseda »socij« izraz za najbolj nesocialno miselnost. Že se širi pregovor: sem preveč socialen, da bi mogel biti socialist. To je le nekaj momentov radi katerih se moramo tudi ločeno organizirati, da ne zaidemo v gnečo prerivanja od omizja do omizja. Naš pokret mora imeti znake resne veličine.

V delu je rešitev.

Maribor, 11. novembra.

Ko je končala vojna, smo čuli od vseh strani klic: na delo, samo delo vodi do zopetnega blagostanja. Na ruševinah je treba postaviti nove domove. Rešitev je samo v čim večji produkciji.

O tem pa tudi nihče izmed nas niti za hip ni dvomil. Saj smo bili priče, kako so se tekom vojne upropaščale materialne, duševne in moralne dobrine naroda. Kadar pogore hiše do tal, kadar poplava odnese cele vasi, takrat bi vsak otrok lahko odgovoril na vprašanje: »Kaj sedaj?«

Drugega izhoda ni, kakor da si zavijamo rokave, delamo in zopet delamo. Le čudno je, da kljub temu spoznanju obnavljalno delo tako počasi napreduje. Rane, ki nam jih je zadala vojna, so še vedno široko odprte. Oglejmo si samo naše stanovanjsko vprašanje. Koliko bednih družin prezebava v podstrešjih, kletah in celo pod milim nebom! Naše krvi so in mi dopuščamo, da hirajo z deco vred, ki naj bi pomenila bodočnost naroda. Na drugi strani pa vidimo delavce praznih rok, armado brezposelnih, ki oblegajo dan na dan borzo dela. Delodajalci pa ponavljajo: samo v delu, v produkciji je rešitev, zato treba podaljšati osemurni delavnik. Kje je tu doslednost?

Iz vsega se vidi, da nekaj ni v redu. Prepričani smo, da bi naši delavci, ako bi bilo pomanjkanje na delovnih močeh, pristali tudi na podaljšanje delovnega časa, samo da s tem omogočijo čim hitrejšo sanacijo obupnih proizvodnih razmer. Toliko žrtev za svoj narod, kakor delavec, ni nihče doprinesel. Toda vzpričo obstoječe velike brezposelnosti bi bilo prej umestno skrajšati delovni čas, da bi prišli vsi na vrsto ter tako mogli preživeti svoje družine, ki od države, kakor drugod, ne prejemajo brezposelnih podpor. V vsakem primeru bi se moralo vse pritegniti k obnavljalnemu delu.

Pa bo kdo rekel, saj ni iskati rešitve problema samo v zidanju. Ne glede na to, da je to vprašanje kot posledica vojne še vedno najbolj aktualno, je treba naglasiti, da je pri zidanju stavb zaposlenih toliko obrtnikov: zidarjev, tesarjev, mizarjev, ključavničarjev, slikarjev, lončarjev itd., da bi bilo na delovnem trgu opaziti takoj občutno olajšanje, če bi se začelo z intenzivno gradbeno akcijo, kakor so to storile druge države.

Marsikdo izmed nas si je že stavil vprašanje po vzroku sedanje stavbne mizerije. Vzrok je predvsem v tem, ker se ves čas vojne in po vojni radi valutne devalvacije ni

ničesar zidalo. Nihče ni hotel riskirati, da bi postavil danes stavbo, recimo, za 100.000 Din, ki že tekom leta pade v vrednosti, recimo, za 50 odstotkov. Dejstvo, da se toliko časa ni ničesar zidalo kljub precejšnjemu dotoku beguncev, je vzrok občutnemu pomanjkanju stanovanj. Iz tega stanja pa moramo najti izhod, in sicer mora poleg občin priskočiti na pomoč tudi država. To ne bo v korist samo brezstanovanjem, ampak tudi brezposelnim delavcem in končno tudi trgovcem, kajti delavec, ki ničesar ne zasluži, je slab odjemalec v trgovini. Vsem je s tem pomagano, kajti ljudska zajednica je kakor človeško telo; če en ud hira, vpliva to na vse telo, nasprotno pa ima ozdravitev tega uda dobre posledice za vse telo.

Na žalost pa je treba ugotoviti, da do naših državnikov še ni prodrlo to spoznanje. Dočim so se osobito nekatere mestne občine mnogo trudile, da podprejo stavbno gibanje, oziroma, da same zidajo, država do sedaj ni storila v tem oziru ničesar. Ona niti dobre volje ni pokazala. Od sosednje Avstrije in zavezniške Češkoslovaške se prav ničesar ni naučila. Država niti za svoje urade ne zida lokalov. V mnogih krajih ima zasedenih več privatnih in občinskih poslopij, ki bi se lahko uporab-

ljala za brezstanovanjce. Pa bo morala kaj storiti, kajti občine pri najboljši volji ne zmorejo vsega. Tako n. pr. je mariborska mestna občina postavila letos dve stavbi, v Frančiškanski in Smetanovi ulici, prihodnje leto so projektirane nadaljnje stavbe. Vse to pa je vzpričo velike stanovanjske mizerije le kaplja v morje. V času, ko je gotova stavba v Smetanovi ulici s tridesetimi stanovanji, je na stanovanjskem uradu registriranih nad tisoč prošenj za podelitev stanovanja. Večinoma so to prošnje državnih nameščencev.

Jasno je, da se bo morala tudi država lotiti tega vprašanja, ki je bilo zanjo doslej nekaka španska vas, kakor tudi poslancem v Narodni skupščini. Kako, o tem na tem mestu ne bomo govorili. Glavno je, da se merodajni faktorji zavejo važnosti tega vprašanja in da ga postavijo v ospredje. Potov je dovolj in dolžnost onih, ki imajo državno krmilo v svojih rokah, je, da se brigajo za blagor naroda. Naj vprašajo, kako se rešuje stanovanjsko vprašanje v drugih državah. Mi opozarjamo samo na to, da so delavci na razpolago in da so voljni delati na obnovi zemlje, da se čimprej zacelijo rane, ki jih je zapustila vojna. Omogočite jim torej delo, ko je vendar jasno, da je samo v delu rešitev.

Mednarodne socialne aktualnosti

Pri zadnjem zasedanju Upravnega sveta Mednarodnega urada dela, ki se je vršilo prošli mesec v Ženevi, so se pretresala v celoti vprašanja, ki po socialno-politični strani zanimajo svetovno javnost.

Ravnatelj urada Albert Thomas je posvetil v svojem poročilu največjo pozornost važnemu vprašanju, kako se razširjajo in kako se v praksi izvajajo socialno-politične pogodbe in dogovori, sprejeti na mednarodnih konferencah dela, predvsem pa vprašanju, kakšno je sedanje stanje osemurnega delovnika, posebno če ni zadevna pogodba ogrožena po sedanjem položaju v Angliji in Italiji.

Celotni položaj je mogoče smatrati za zadovoljiv. Število ratifikacij dosedaj sprejetih pogodb je doseglo 214. V Angliji je bilo od kompetentnih oblasti obvezno sporočeno, da se v zadevi sedanje premogovne stavke izdani dekret o podaljšanju delovne dobe, ki je znašala do sedaj 7 ur dnevno, ne tiče določb washingtonske konvencije o osem-

urnem delovniku, katere ratifikacija se je v Angliji zavlekla radi padca Mac Donaldove delavske vlade, kljub temu, da se v praksi tam ne dela preko 44 do 48 ur tedensko. V Italiji je dekret od 30. junija letošnjega leta o eventualni možnosti podaljšati delovno dobo na 9 ur dnevno, ki je v prizadetih krogih vzbudil veliko pozornost in povzročil odkrit odpor, ostal do sedaj samo na papirju in se v praksi delovna doba ni izpremenila. V pogajanjih z Mednarodnim uradom dela je italijanska vlada zagotovila, da se ta dekret nikakor ne tiče njenih obveznosti za bodočnost, izhajajočih iz pogojne ratifikacije washingtonske konvencije. (To konvencijo o obveznem osemurnem delovniku je namreč Italija ratificirala samo pod tem pogojem, oziroma smatra ratifikacijo za obvezno samo tedaj, če jo bodo ratificirale tudi vse ostale države, ki so na to konvencijo pristale l. 1919. v Washingtonu. To se do sedaj ni zgodilo — med zamudniki se nahaja seveda tudi Jugoslavija — in vsled tega

osemurni delovnik za Italijo, vsaj po italijanskem mnenju še ni obvezen.) V Nemčiji se je kot posledica nedavnega sestanka štirih ministrov dela v Londonu ministrskemu svetu že predložil zakon o zaščiti dela in delovni dobi, ki je v skladu z washingtonskimi določbami. Ta predlog bo v najkrajšem času vlada predložila parlamentu, ki ga bo nedvomno sprejel. Tla zanj so pripravljena že s tem, ker so si delavske strokovne organizacije že itak po večini priborile zopetni osemurni delovnik. (Kratko po končani vojni se je v Nemčiji splošno podaljšala delovna doba na 9 ur dnevno). V Franciji je bila washingtonska konvencija o osemurnem delovniku, kakor znano, pred kratkim sprejeta v poslanski zbornici in sedaj pride pred senat. V Belgiji je bila letos poleti washingtonska konvencija brezpogojno sprejeta v obeh zbornicah.

Na predlog zastopnika poljske vlade Sokala je sestavil upravni svet Mednarodnega urada dela iz svojih članov posebno komisijo, v kateri se nahajajo tudi 4 zastopniki delavstva, katera naj s svojim delom podpre stremljenje ravnatelja MUD Alberta Thomasa po pospešitvi ratifikacij washingtonske konvencije.

Da bi se tudi ostali socialno-politični dogovori v praksi dejansveno in pravilno izvajali, k temu smeri izvajanje resolucije letošnje Mednarodne konference dela, po kateri je sedaj Upravni svet ustanovil posebno komisijo, ki ima pregledati letna poročila posameznih vlad o izvajanju ratificiranih dogovorov v njihovem domačem zakonodajstvu in praksi. Mednarodno pravo dela je dobilo tako prvo poročilo izvršljivosti.

K možnosti skrajšanja delovne dobe in povziranja delavske mezde smeri tudi vprašanje znanstvenega upravljanja dela in racionalne organizacije produkcije. Ta stremjenja pa nimajo ničesar skupnega z bivšim mehaničnim taylorizmom. Upravni svet MUD je sprejela tudi v tem pogledu z odobravanjem poročilo ravnatelja A. Thomasa o nameravani ustanovitvi mednarodnega instituta za znanstveno organizacijo dela, kjer bi sodelovali tako MUD kakor tudi strokovnjaki vseh držav, ki se pečajo s tem vprašanjem.

Da se napravi enkrat konec stalnim opozarjanjem in sklicevanjem na višino socialnih izdatkov, ki obremenjajo produkcijo v tej ali oni državi napram drugim državam, katera sklicevanja se včasih reakcionarno izrabljajo, dasi so pogostokrat osnovana na pogrešnem primerjanju, je bilo sklenjeno, da naj Mednarodni urad dela zbere

Po svetu poidemo!

(Iz življenja treh mladih prijateljev.)

Spisal Anton Stražar.

(Nadaljevanje.)

2.

Kar zlod ne zmore,
to hudobna ženska pripomore!
(Narodna prislovica.)

Tisto nedeljsko popoldne, ko je bil Goričanov Jaka s prijateljskima Florjanom in Janezom pri Krivčevem očetu in jim povedal, da grédo z doma, je za Krivčevo hišo počasi prišla Drenulka.

Stisnila se je za vogal hiše za veliko bezgovo grmovje. Prav v kratkem je zvedela iz Jakovega pogovora, da se fantje odpravljajo z doma, pa radi česa največ.

Zlobne in opravljive Drenulke so se ogibali vsi pošteni ljudje; pa so se jo tudi lahko! V raznih družinah je Drenulka že zanetila sovraštvo in kreg s svojim strupenim jezikom.

Kakor tat se je Drenulka nato previdno splazila dalje: mimo Krivčeve hiše, skednja in kozolca ter jo po nasprotni strani ubirala prav hitro naprej. Doma se je preoblekla in odšla h Goričanu, kajti zvedela je tako važno novico iz zasede, da jo mora takoj povedati!

Drenulka je imela še posebno važen nagib, ki

jo je priganjal, da je hitela h Goričanu. S pomočjo Jakovega očeta je hotela na vsak način razdreti prijateljstvo s Koprivčevo Francko in Jaku vrniti svojo hčer Polonico.

Po četrturi hoji je prišla h Goričanu. Razen gospodarja in gospodinje ni bilo nobenega drugega doma — kot nalašč za Drenulko!

Sedla je h gospodarju in gospodinji na klop pred hišo. Goričan je odložil »Kmetovalca«, katerega je ravnokar bral. Zelo je bil radoveden, kaj neki mu bo povedala Drenulka?

No, Drenulke tudi ni bilo treba kdovekaj prositi. Kar nanagloma je odprla usta in izblebetala, da namerava sin Jaka z Janezom in Florjanom oditi z doma.

Samo ob sebi se razume, da je napravila novica na Goričanove zelo velik vtis. Možak je kar poblebel. Šele čez čas je spregovoril z jezo proti ženi:

«Kaj, ali ti nisem pravil, da ne dovolim, da bi se pritepla bajtarska deklina k našemu gruntu in mogoče oddeljevala celo meni jed! Ali ni to sramota, edinega sina imava, pa še ta se bo po svetu klatil.»

Z jokajočim glasom je odgovorila žena:

«Kaj se znašaš nad menoj? Ali sem mogoče ukazovala Jaku, naj lazi za Francko? Ali bom sedaj jaz vzrok, če odide z doma, ko sem za to zvedela šele sedaj, kot ti!»

«Ne rečem, da si vedela za nagli odhod najinega sina z doma, toda za znanje z bajtarsko deklino si pa vedela prej kot jaz. O, ko bi jaz vedel, kaj se je pletlo za mojim hrbtom, jaz bi bil že pokazal vrata tej zapeljivki, ko je hodila k nam na delo!»

Ko sta se tako prerekala mož in žena, je Drenulki kar poskakovalo srce od veselja v mislih: Pot za svojo hčer sem že odprla. Sedaj jo je treba speljati še naprej! Drenulka je previdno nadaljevala:

«Nikar, nikar se ne kregajta. Ko bi jaz to vedela, gotovo ne bi prišla prva tega praviti. Sedaj vama že moram povedati vse do konca, ko sem že začela. Povejte Jaku, saj sedaj še ni prepozno, da je dovolj neumen, ko hodi za to deklino. Povejte mu, da je deklina zvita kot lisica. Le pomislita: za njo hodi vajin sin — poleg tega pa tudi še vdovec Piskernik. Zvito dekle računa: Ako enega ne ulovim, bom pa drugega! Pa še nekaj vama bi rada povedala...» Zlobna ženska je nameravala ravno do kraja vse povedati, pa je ravno nekdo prihajal po poti.

Odšli so vsi trije v hišo!

Gostobesedna in opravljiva Drenulka je na svoj zviti način prav spretno izvedla svoj načrt. — Z lažmi in hvaljenjem svoje hčere je dosegla, kar je želela. Goričanova sta pri odhodu zatrljevala Drenulki: «Ja, ja, tvoje dekle pa je nama povšeči, ako bo Jaka pri volji, pa mu nič ne braniva.»

točne podatke o višini socialnih izdatkov v vseh v poštevh prihajajočih državah ter popravi pogrške, ki se napravljajo pri primerjanju med njimi. Tako bo zbrana obsežna in temeljita dokumentacija.

Po socialni strani sodeluje MUD tudi pri prpravah za svetovno gospodarsko konferenco.

Poslednje zasedanje Upravnega sveta je tvorilo tudi nekak most med letošnjo in bodočo Mednarodno konferenco dela. V izvršitvi letošnje resolucije je Upravni svet stavil na dnevni red Konference dela I. 1928. vprašanje brezposelnega zavarovanja. Poleg tega se bo ta konferenca pečala z vprašanjem zaščite pred neizglednostjo, medtem ko bo Mednarodna konferenca dela I. 1927, ki se sestane 25. maja v Ženevi, razpravljala predvsem o bolezenskem zavarovanju. Na njej se bo diskutiralo tudi o svobodi strokovnega združevanja. V tem vprašanju je pri Upravnem svetu francoski delovni zastopnik Jouhaux protestiral proti nedavnim fašistovskim nasilstvom v Molinelle v Italiji proti delavstvu, ki ni hotelo vstopiti v fašistovske strokovne organizacije. Zadeva se je uvrstila med debatne točke bodoče Mednarodne konference dela, kjer pač ne bo delala časti italijanskim razmeram.

Upravni svet se je pečal tudi s sestavo in delom komisije za poljedelstvo in komisije za pomorska vprašanja. Zadnja bo odločila, kdaj da naj pride na dnevni red Mednarodne konference dela vprašanje delovne dobe na ladjah.

Zasedanja Upravnega sveta se je udeleževal tudi zastopnik Španije, ki je izjavil, da ostane Španija kljub temu, da se je odstranila iz Društva narodov, še nadalje član Mednarodne organizacije dela in da bo v njej tudi nadalje aktivno sodelovala.

Publikacijska delavnost Mednarodnega urada dela obsega predvsem pregledne študije o gibanju mezd v posrednih državah od 1914 do 1925, o ugotavljanju metodah rodbinskih proračunov, o zakonodajstvu in delovnih pogojih v industriji na Japonskem in o zaščiti mornarjev proti spolnim boleznim.

Bodoče zasedanje Upravnega sveta se bo vršilo 26. januarja 1927. Mednarodni urad dela mu predloži zopet pregledno poročilo o pripravah za bodočo konferenco dela in o svojih stremeljenjih po praktičnem uveljavljanju dogovorov s prejšnjih konferenc.

Naročajte „Novo Pravdo“!

Prav zadovoljna se je že proti večeru vračala domov Drenulka. Tako zadovoljna že dolgo ni bila! Mučila jo je še samo ena skrb: Da bi bil le Jaka pri volji vzeti njeno hčer?

Izza hlevskega ogla je domači hlapec videl Drenulko, ko je šla proti domu. Z jezo je vrgel tobakov čik iz ust; prav debelo pljunil na tla in zagodrnjal:

«Sam zlodej vedi, po kaj neki je prišla ta grda babnica h Goričanu. Škoda, da ni bilo Jaka doma, on bi ji že podkuril noge, da bi lahko hitreje šla!»

*

Še pred četrto uro zjutraj je drugi dan v pondeljek klical Goričan hlapca in sina, da vstaneta, da gredo orat za posevke repe.

Hlapec je takoj vstal in začel pripravljati orodje in volom je dal krme. Dober četrť ure zatem je znova prišel gospodar pred hlev na dvorišče. Ker je ugledal samo hlapca, ki je ravno na voz nalagal plug in brano, je z nevoljo vprašal: «No Matija, kje pa je Jaka?»

«Še ni vstal, oče.»

«A tako!»

Gospodar je odšel po lestvi na hlev in znova z jezo klical:

«No, ali boš vstal ali ne? Drugi ljudje po vasi so že trudni od dela, a ti pa še ležiš! Daj, daj vstani. Ali se misliš leniti kar do sedmih?»

Po drugih državah.

Kako delavstvo ščiti svoje in narodne koristi. V najboljšežnejših rudnikih Češkoslovaške republike, v moravsko-ostrovskih revirjih, je delavstvo pred kratkim izvršilo volitve v obratne svete. To je institucija, ki delavstvu daje vsaj nekaj zakonite možnosti, da sodeluje pri upravi rudnikov in pri premogovnem gospodarstvu. Pri volitvah so strašno nazadovali sodrugi in komunisti in so se nenavadno okrepile narodne delavske vrste. Prvi so izgubili skupaj 37 mandator, drugi pridobili 38. Pri teh čisto delavskih volitvah je zmagal narodni delavec, ki je branil svoje koristi, svoj kruh. Volilno geslo je bilo vprašanje prepovedi izvoza premoga na Angleško, da bi se s tem podprlo stavkujoče angleške rudarje. Češki rudar-delavec se je zavedal, da bi taka prepoved pomenila zanj neizmerno škodo, ker bi bil ob zaslužek in ker mu je bilo znano, da so svoječasno tudi angleški rudarji ugovarjali proti Dawesovemu načrtu, ki naj bi omogočil razmah nemške premogovne industrije. Tako težko dnevno življenje kaže, kako brez smisla in brez trdne podlage je internacionalizem, ako pa isti ogroža narodne koristi. Ako bi Trboveljska družba danes izvažala premog na Angleško, mislimo, da v Trbovljah ni nobenega sodruga ali komunisti, ki bi upal stopiti pred delavstvo z zahtevo, naj se ta izvoz ustavi. Rudarji bi ga ubili. Naš narodni program ima življensko silo, drugo je le fraza in varanje.

Novi militaristi. Avstrijski sodrugi so ustanovili novo uniformirano organizacijo. Pravijo ji Schutzbund, t. j. Zveza za varstvo in ohranitev republike. Organizacija je čisto, vojaško uniformirana, razdeljena v kompanije in bataljone, nastopa ob prireditvah, koraka strnjeno po ulicah s težkimi koraki, ima godbo in trobače, stoji in koraka na rezka povelja. Torej sodrugi se gredo vojake. Naj ima vsakdo svoje veselje! Toda, kdor ima veselje nad takim teatrom in militarizmom, ne sme drugim tega očitati. Prav je, da nemški sodrugi na ta način skrbijo za ohranitev in moč države in da delavstvo v tej domovinski ljubezni vzgajajo. Naši sodrugi naj jih posnemajo in ne, da drugim očitajo in štejejo v greh to, kar delajo dunajski sodrugi.

Ameriški delavci proti sovjetom. Iz New-Yorka poročajo: Ameriška delavska federacija se je iz-

rekla pri svojem zasedanju v Detroitu proti priznanju sovjetske Rusije. Svojo izjavo utemeljuje federacija s tem, da je Sovjetska Unija uničila svobodo delavstva in nastopa proti svojim podanikom z nasilnimi sredstvi.

Pol leta rudarske stavke v Angliji. Pri debati o premogovnem vprašanju v spodnji zbornici je spregovoril tudi vladni tajnik za rudarstvo Lane Fox, ki je zelo resno apeliral na to, da bi prišlo k okrožnim dogovorom. Dejal je, da je prepričan, da bi tekom enega tedna v večini rudarskih okrajev prišlo do sporazuma, če bi se Rudarska federacija odločila, odobriti tak postopek. Minister je posebno podčrtal dejstvo, da bi tak korak ne zmanjšal vplivnosti Rudarske federacije. Jasno je, da bo treba za današnjih pogojev v nekaterih okrajih vsaj za nekaj časa podaljšati dnevno delovno dobo, če naj se mezde vzdrže na primerni in pametni višini. Minister je izjavil, da se vlada ne upa odločiti za novo posredovanje prej, dokler ne bosta obe stranki pokazali razuma in dobre volje. Stavka traja že pol leta.

Teror v Italiji. Vsled zadnjega atentata na Mussolinija je ministrski svet sklenil, razveljaviti vse do sedaj izdane potne liste. Obmejne straže so dobile naročilo, da na vsakega streljajo, ki bi hotel pobegniti v inozemstvo. Vsi ravnatelji opozicijskih listov so odstavljani za nedoločen čas. Razpuste se vse stranke, udruženja in organizacije, ki so proti fašistovskemu režimu. Policijska internacija se izvrši nad vsemi, ki so osumljeni, da ovirajo delovanje državnih oblasti. Pri fašistovskih organizacijah se uvedejo špijanski oddelki za izsledovanje političnih nasprotnikov. — Italijanska poslanska zbornica je sklenila smrtno kazen za onega, ki se pregreši zoper življenje kraljevske družine ali vladnega šefa. Za vse politične prestopke se uvajajo drakonske kazni večletne ječe. — Končno je italijanski parlament sklenil, razveljaviti poslanske mandate aventinske opozicije in komunistov, ker se že dalje časa ne udeležujejo sej. V zbornici ostanejo sedaj poleg fašistov le še liberalci in štirje poslanci narodnih manjšin. — Mussolini upa, da bo s temi terorističnimi ukrepi ohranil obstoj fašizmu. — Atentat na Mussolinija so smatrali fašisti v Gorici za zadosten povod, da so zopet najbrutalneje napadli slovenske kulturne institucije. Tolpe fašistov so udrle v prostore Zveze

Na to drugo klicanje očetovo je sin vstal. — Ležal je kar opravljen v nedeljski obleki. — Najprej se je otrpal sena, nato pa stopil čez dvorišče v hišo.

Oče je sedel pri mizi in si napravljat tobak v pipo, ko je sin vstopil! Mati je pravkar prišla iz kamrice v hišo.

«No, no, lepo je od tebe, Jaka! Kar dvakrat sem te moral klicati. Pa kar v nedeljski obleki si ležal. Ja, saj pravim!»

Oglasila se je nato tudi mati:

«Oh, Jaka. Kaj vendar misliš in nama delaš tako žalost in sramoto!»

«Kakšno sramoto sem pa vama naredil?»

«Še vprašuješ!» se z nevoljo oglasi oče: «Ali ni to sramota in žalost, ko sva zvedela, da misliš oditi z doma in da laziš za Koprivčevo?»

«Ste pa hitro vse zvedeli. Pa ne da bi bila Drenulka že danes v jutro kaj pri nas. Le ona zna tako hitro raznašati novice.»

Pri teh besedah je očeta Goričana zgrabila jeza. Udaril je ob mizo:

«Ja, sramota je, ker si se vtepel v glavo, da pojdeš z doma in greš od polne mize stradati po svetu. Sramota je tudi, ko laziš za bajtarsko deklino. Veš, ta ne bo meni štela žlic pri jedi, ne bo jih — ničvrednica!»

Zadnje besede so privzdignile tudi sina. Stopil je čisto k očetu in vprašal:

«Kdo vam je govoril, da je Koprivčeva Francka ničvrednica. Prav to hočem vedeti, preden grem z doma!»

«Ha, ha! Sedaj se boš pa še potegoval za to deklino. Dobro te je premotila!»

Prvič v svojem življenju se je sin Jaka uprl svojemu očetu. Udaril je po beli javorjevi mizi, da je zabobnelo. Trdo je vprašal:

«Vse mi lahko rečete — saj ste oče! Ne dopustim pa, da bi Francko obkladali z ničvrednico. Sedaj ne grem na njivo. Opoldne se oglasim doma in glejte, da mi do tega časa poveste, kdo je obrekoval Francko!»

«Pojdi kamor hočeš, ko boš lačen, bom že dober tudi jaz? Če te ni sram, se lahko potepaš okrog. — Povem ti pa, da ima tvoja Francka dva bedaka, ki lažita za njo. To si ti in prismojeni vdovec Piskernik. Ne misli, da mi ni prišlo vse na uho!»

Sedaj je zvedel Jaka dovolj!

«Povejte mi, kdo vam je vse to govoril? Tako grem k njemu, da mu zamašim njegova umazana in lažnjiva usta!»

«Kar pojdi poizvedovat, kamor hočeš, jaz nisem tvoj hlapec, da bi se ti spovedoval!»

Jaka je močno zaloputnil hišna vrata in odšel brez poslovilne besede.

(Dalje prih.)

prosvetnih društev, Narodne tiskarne, ljudskega gledališča, dramskega gledališča, Glasbene Matice, Pevskega in glasbenega društva in Mladike, kjer so razbili ves inventar, zmetali na cesto ter zažgali. Orožništvo je bilo priča tolovajskemu početju fašistov in se ni zganilo. — Mladinsko društvo «Zarja» v Rojanu je italijanska vlada razpustila in zaplenila premoženje. — Če je še količjak pravice na svetu, mora priti dan obračuna nad kani-balstvom fašistov in roki obsodbe se tudi Mussolini ne bo odtegnil.

Gniloba fašizma. Pariška policija je aretirala Ricciotto Garibaldija, ki se je izdal za protifašista, v resnici je pa bil v službi Mussolinija, od katerega je prejemal ogromne vsote za svojo izdajalsko službo med italijanskimi emigranti v

Franciji. Pripoveduje se, da se je takoj, ko je prišel Mussolini na površje, zglasil Garibaldi za službo fašizmu. Dobil pa Garibaldi ni nobene važnejše pozicije. Iz jeze vsled odklonjene ponudbe je odšel Garibaldi v Francijo, kjer je predstavljal celo nekakega voditelja italijanskih emigrantov. V tesni zvezi s »b'l tudi s »ocialističnim poslancom Zambonijem, ki je poizkušal prvi atentat na Mussolinija. Zadnji čas so se pa pričeli italijanski emigranti izogibati Garibaldiju. Sumljivo se jim je zdelo njegovo potratno življenje in niso si mogli razlagati, od kje dobiva tako veliko denarja. Sedaj je dognano, da se je Garibaldi v Švici ponovno sestel s šefom rimske policije, izdal na črte in sklepe emigrantov in zato prejemal ogromne vsote podkupnine.

rožje poljedelskega ministrstva, rudniki in industrijalizirane šume pa v področje ministrstva za trgovino in industrijo. Ministrstvo za agrarno reformo se ukine in njegovi posli se spojijo z ministrstvom za poljedelstvo. Ministrstvo za socialno politiko se spoji z ministrstvom za narodno zdravstvo. Ministrstvo za izenačenje zakonov se ukine. Posli zadužbin preidejo iz prosvetnega resorta v področje ministrstva pravde. Državna tiskarna preide v kompetenco finančnega ministrstva, tiskanje «Službenih Novin» pa v področje ministrstva pravde. Sekvestri, vojna škoda in likvidacija vojnega plena preide iz pravosodnega resorta v področje finančnega ministrstva. Gradba železnic, državnih, samoupravnih in privatnih, preide iz kompetence prometnega ministrstva v področje ministrstva gradjevin, ki se bo odslej imenovalo ministrstvo za javna dela. Posli direkcije voda preidejo iz poljedelskega resorta v kompetenco novega ministrstva za javna dela. Invalidske zadeve ostanejo pri socialni politiki, dobrovoljci pa preidejo v kompetenco ministrstva za vojno in mornarico. Oddelek za statistiko preide iz ministrstva za socialno politiko v področje notranjega ministrstva. Ministrstvo za izenačenje davkov se ukine takoj. Ukinjenje ministrstev za vere, za šume in rudnike in spojitve socialne politike z ministrstvom za narodno zdravstvo se ima izvesti v enem letu, ministrstvo za agrarno reformo pa ukiniti v dveh letih. Položaj državnih podtajnikov ostane neizpremenjen.

Politični pregled.

Vladna večina proti javnim nameščencem. V narodni skupščini je bil predložen nujen predlog, ki zahteva, naj se ukine sklep ministrskega sveta o zmanjšanju draginskih doklad javnim nameščencem v korist poplavljenecem ter se naj vzpostavijo stare draginske doklade. Vladni stranki, radikali in radičevci, sta gladko odklonili umesten predlog. — Sedanja vlada pripravlja ponovno redukcijo državnih nameščencev. Po podatkih finančnega ministrstva je 149.833 državnih nameščencev, računajoč s tem vse dnevnikaarje, služitelje, orožnike in uslužbence finančne kontrole. V novem proračunu se predvideva redukcija za 29.833 oseb ter bo kot najvišje število državnih nameščencev predvideno v proračunu 120.000 oseb. Že skoraj osvojen je pa tudi namera, da se pravica do penzije zviša od 15 na 20 let in službena doba od 35 na 40 let. — Kar obstoji država, javni nameščenci še niso imeli tako njihovim interesom nasprotujoče vlade kot je sedanja. Radikali in radičevci so se naravnost zakleli, da socialno in gospodarsko popolnoma uničijo javne nameščence.

Radić in Italija. V Ogulinu je Štefan Radić srdito napadel fašistovski režim in izrekel veliko upravičene kritike. Seveda je pa s svojim govorom spravil v zadrego vlado, ki napravlja kar najprijaznejši obraz Italiji. Posebno je vznemirilo zunanega ministra dr. Ninčiča, da je v Ogulinu med drugim izjavil Radić: «Mussolini mora priti do onega, na kar so ga obsodili. Italijani so že pomorili na desetine vladarjev in tudi Mussolinijeva tiranija mora pasti.» Glavno glasilo radikalne stranke «Samouprava» srdito napada Radića in pravi, da se z njim ne strinjajo niti njegovi ministri.

Večni konflikti. Radičevci in radikali so si ne prestanto v laseh zaradi izvedbe agrarne reforme v Dalmaciji. V Ogulinu je Radić povedal, da je radikal dr. Subotić skušal pregovoriti ministra dr. Šibenika (radičevca), naj svoj osnutek o dalmatinskem agraru umakne. Minister je ponudbo odbil, «a jaz», pravi Radić, «bi Subotića vrgel iz sobe in rekel: kdor v Dalmaciji ni za agrarno reformo, izroča Dalmacijo Italijanom. Ako to dela vedoma, je veleizdajalec.» Malo hudo je, metati iz sobe zaveznike in jih zmerjati z veleizdajalci. Ni čuda, da imajo radikali zopet povod, da se nekoliko pojeze nad zgovornim Radićem.

Fašistovska nasilja pred narodno skupščino. Jugoslovanski klub je vložil v narodni skupščini nujno interpelacijo o fašistovskih divjanjih v Gorici. Nujnost interpelacije pa ni priznala vladna večina. Pri tej priliki je bila v skupščini izrečena marsikatera ostra beseda proti radičevcem, katerih voditelj po shodih pošilja Mussolinija na oni svet, v parlamentu pa njegovi poslanci ne upajo niti protestirati proti italijanskim nasiljem nad našim narodom.

Novi proračun izkazuje 11 milijard 690 dinarjev izdatkov. Sedanji proračun znaša 12 milijard 504 milijone in je torej novi proračun le za 900 milijonov manjši.

Zakon o centralni upravi. Minister Srškić je izjavil o projektu zakona o centralni upravi, ki bo kmalu predložen narodni skupščini, med drugim to-le: Število ministrov se zmanjša na 11. Prejšnji projekt jih je predvideval 14, torej se jih reducira šest. Ministrstvo za vere se ukine in se spoji s njegovimi posli z ministrstvom pravde. Ministrstvo za pošto in brzojav se spoji s prometnim ministrstvom, ki se bo odslej zvalo ministrstvo za promet, pošto in brzojav. Ministrstvo za šume in rudnike se razdeli, in sicer tako, da pridejo šume v pod-

Narodno-strokovna zveza.

VSEM PODRUŽNICAM NSZ! Po sklepu izvršilnega odbora je tajništvo te dni razposlalo obširno okrožnico na vse podružnice. Tem okrožnicam je posvečati vso pažnjo in je o njih razpravljati na seji, ki se naj povsod takoj skliče. Na okrožnico je takoj odgovoriti, in sicer na vsa vprašanja, postavljena v okrožnici. One podružnice, ki se še niso odzvale klicu centrale in sklicale sestanka, naj to tekom meseca gotovo store. — Tajnik.

VIČ. Podružnica Narodno-strokovne zveze je imela v sredo 10. t. m. redni članski sestanek, katerega je vodil podružnični predsednik tov. Felician. Podal je poročilo o delu podružnice, iz katerega je bilo posneti, da podružnica prav dobro in uspešno napreduje. V svojem govoru se je predsednik bavil tudi s pisanjem «Slovenca», kateremu niso všeč prireditve NSZ. Pojasnil je, da bi podružnica ne priredila nobene prireditve več, če bi poskrbeli krogi pri «Slovencu», da bi brezposelni in poplavljeni dobili primerne podpore. Poročilo je vzelo članstvo z odobravanjem na znanje. Nato je centralni tajnik tov. Kravos predaval o važnosti kulturnega dela med delavstvom. V lepih besedah je orisal mizerno stanje našega delavca in pojasnil, da je eden glavnih vzrokov današnjega neznosnega delavskega položaja ravno pomanjkanje kulture med delavstvom. Našemu delavcu manjka izobrazbe, ker le potem nje bo znal ceniti organizacijo in potem organizacije si bo znal urediti svoj položaj. Tajnikovo obširno poročilo, odnosno predavanje, so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje. — Tov. predsednik se je zahvalil tov. Kravosu za prijaznost in vso njegovo pomoč ter ga naprosil, da pride še predavati na VIČ. Nato se je razpravljalo o društvenih zadevah.

KRMELJ. Pripravljalni odbor NSZ bo priredil v nedeljo 21. t. m. ob 2. uri popoldne v prostorih gostilne g. Papeža javen strokovni shod, na katerem bo poročal delegat centrale iz Ljubljane. Vabimo vse delavstvo v Krmelju, posebno pa narodno zavedno delavstvo, da se tega shoda polnoštevilno udeleži.

MEDVODE. Podružnica NSZ v Medvodah priredi v nedeljo 14. t. m. pri tov. Detali «Martinov večer», katerega čisti dobiček je namenjen brezposelnim tovarišem. Podružnica se nadeja čim več-

jega obiska. Program bo raznovrsten in bo tudi «Martinova gos» na razpolago.

LOGATEC. Tukajšnja podružnica Unije priredi v nedeljo 21. t. m. ob 10. uri dopoldne po maši predavanje v prostorih gostilne pri Kuncu v Dolnjem Logatcu. Predava strokovni tajnik tov. Kravos o zakonu za zaščito delavcev. Vabimo vse člane, da se tega predavanja udeleže polnoštevilno.

ZAGORJE. V nedeljo 7. t. m. se je vršil pri nas članski sestanek, kateremu je prisostvoval tudi strokovni tajnik Kravos. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se vrši v kratkem predavanje NSZ in Unije, in sicer bo tovariš Kravos predaval o pomenu kulturnega dela med delavstvom. Že vnaprej opozarjamo člane na to zanimivo predavanje ter vabimo, da se ga vsi gotovo udeleže.

LITIJA. V petek 5. t. m. je v naši podružnici predaval ravnatelj OUZA, tov. dr. Bohinjec, o socialnem zavarovanju. Predavanje je bilo zelo zanimivo, le žal, da udeležba ni bila prav zadovoljiva. Taka koristna predavanja bi moral vsakdo posetiti. Delavstvo bi se moralo bolj zanimati za vprašanje bolniškega zavarovanja.

PTUJ. V nedeljo 6. t. m. se je vršil pri nas članski sestanek, kateri pa ni bil tako dobro obiskan, kot bi moral biti. Okrožni tajnik nam je govoril o pomenu strokovne organizacije. Želeti bi bilo, da se v bodoče takih sestankov vsi člani udeležijo. Prihodnji sestanek se vrši v nedeljo dne 6. decembra.

LJUBLJANA. Srbohrvaški tečaj za delavce in nameščence. Za dramatično šolo, knjigovodski in nemški tečaj prosvetnega odseka Delavske zbornice se je prijavilo mnogo delavcev in nameščencev. Zato je sklenil prosvetni odsek, da priredi še srbohrvaški tečaj, ker je znanje srbohrvaščine nujno potrebno vsem onim, ki hodijo na jug iskat dela. Vsi, ki bi želeli obiskovati ta tečaj, naj se zglase pri svojih kulturnih ali strokovnih organizacijah ali pa direktno pri prosvetnem odseku Delavske zbornice v Gradišču št. 2. — Knjižnica in čitalnica Delavske zbornice. V zimskem času bo odprta knjižnica in čitalnica prosvetnega odseka DZ v Gradišču št. 2 vsak delavnik od 10. do 12. ure dopoldne in od pol 6. do 9. ure zvečer, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 12. ure dopoldne.

Delavci in nameščenci, obiskujte pridno ob prostem času knjižnico svoje zbornice!

JESENICE. V nedeljo, dne 14. t. m. ob pol desetih dopoldne se vrši v društvenem lokalu pri g. Kobalu na Savi predavanje. Predaval bo tov. dr. Joža Bohinjec o bolniškem in nezgodnem zavarovanju. Predavanju sledi poročilo o kongresu Delavskih zbornic v Beogradu. Vsi člani NSSZ in «Bratstva» naj se gotovo udeležijo zanimivega predavanja. — Vsi člani NSSZ se pozivljajo, da porav-

najo organizacijske prispevke do konca tekočega leta. Na občnem zboru podružnice moramo predložiti obračun. Članstvo se obvešča, da bo odslej blagajnik redno pobiral članarino vsak dan razen ponedeljka, od 4. do 6. ure zvečer. Če bo blagajnik zadržan, ga zastopa tov. tajnik Tine Zupan. Tajniške posle podružnice vodi odslej tajnik osebno in naj se člani le nanj obračajo. V podružničnih prostorih je članom na razpolago čitalnica, v kateri so na razpolago predvsem delavski časopisi.

Mladinski vestnik.

JESENICE. V soboto dne 6. t. m. se je vršila važna seja odbora «Bratstva», na kateri se je razpravljalo poleg drugih zadev tudi o našem drugem rednem letnem občnem zboru, ki se bo vršil še tekom tega meseca, kar se pravočasno objavi. Priprave zanj so v teku.

JESENICE. V ponedeljek dne 15. t. m. se vrši v društvenem lokalu članski sestanek «Bratstva». Vsi bratje se opozarjajo na izredno važnost sestanka za mladinsko organizacijo. Treba je, da se za zimsko delo dostojno pripravimo, predvsem pa, da se članstvo zaveda pomena občnega zbora, o

katerem se ima na sestanku razpravljati. Bratje! Izvolite iz svoje srede odbor, ki bo garancija za napredek društva. Zato naj sodeluje prav vsak član ter naj svoje dobro mnenje na sestanku uveljavi. Le delo vseh bo v svoji vzajemnosti rodilo uspehe in nas vodilo po začrtanih smernicah boja v zmislu naše ideologije, vzgajati nov rod, novega človeka. Na sestanku bo tudi predavanje br. St. Bokala. Obenem se opozarja, da vsi člani poravnajo zaostalo članarino. — Pri tej priliki se lahko pohvalno omeni društveni tamburaški zbor in godalni kvintet, ki zelo napredujeta.

Tedenske vesti.

Mednarodno delavsko gibanje.

Kongres mednarodne federacije prometnega delavstva se je vršil od 15. do 21. septembra v Parizu. Udeležilo se ga je 132 delegatov in 52 namestnikov, ki so predstavljali v celoti 54 organizacij in 22 držav ter 1.848.623 članov od 2.140.123 članov, ki so včlanjeni pri federaciji. — Mednarodni kongres poštinih nameščenecv se je tudi vršil v Parizu od 21. do 23. septembra. Navzočih je bilo 69 delegatov iz Avstrije, Belgije, Nemčije, Anglije in drugih držav. — Izvrševalni odbor mednarodne rudarske federacije se je sestel od 9. do 10. septembra v Londonu. Zastopane so bile sledeče države: Belgija, Češkoslovaška, Francija, Nemčija, Anglija, Zedinjene države, zadnja v vlogi opazovalca. — Sedma konferenca mednarodne federacije stavbnih delavcev se je vršila od 14. do 16. septembra v Luganu v Švici. — Ameriško delavstvo namerava po posebni delegaciji obiskati Italijo in Rusijo ter nadalje preizkusiti delovne in gospodarske pogoje Anglije, Nemčije, Belgije, Francije in drugih evropskih držav. Gre za to, da bi dobilo ameriško delavstvo potom neposrednjega opazovanja pravilno naziranje o delovnih pogojih in strokovnih vprašanjih v evropskih državah. — Splošni kongres rumunskih strokovnih organizacij se je vršil od 29. septembra do 1. oktobra v Bukarešti. Udeležilo se ga je 250 delegatov, ki so zastopali strokovno gibanje v vsej državi.

★

— **Poslanec Wilfan aretiran.** V Rimu je bil aretiran slovenski poslanec italijanskega parlamenta Wilfan. Vzrok aretacije ni znan. V Wilfanovem stanovanju v Trstu so fašistovske oblasti izvršile hišno preiskavo.

— **Čestitke.** Neki ljubljanski dnevnik je čestital g. dr. Morocuttiju, zdravniku v St. Ilju nad Mariborom, ker je dobil naše državljanstvo. Ne vemo sicer, zakaj in kako je to dosegel, vemo le, da je g. dr. Morocutti borben nemški nacionalist, ki se je najbrž zatekel v vplivno stranko, da je z njeno pomočjo udaril v obraz slovenske zdravnike in jih žalil v boju za njih težki vsakdanji kruh. Ta čestitka je značilna za naše razmere. Zdravniško društvo naj jo dobro prečita in si zapomni, kdo ščiti koristi slovenske inteligence.

— **Razpust občinskega zastopa in krajnega šolskega sveta v Mežici pri Prevaljah** je odredil mari-borski veliki župan in imenoval za komisarja Ivana

Milača, vladnega tajnika pri okrajnem glavarstvu v Prevaljah. Zadnji čas so se množile pritožbe, da se slabo gospodari z občinskim in šolskim premoženjem. V času od 27. septembra do 9. oktobra se je vršila na pritožbe revizija, ki je povzročila razpust občinskega sveta in imenovanje komisarja.

— **Transakcija z delnicami TPD.** Neki švicarski konsorcij je zadnji čas pokupil večje število akcij Trboveljske premogokopne družbe. Švicarski konsorcij ima že baje večino akcij TPD v svojih rokah.

— **Proti ukinitvi Trgovske bolniške blagajne.** Privatni nameščenci, zavarovani pri Trgovski bolniški blagajni v Ljubljani, so sklicali protestno zborovanje v Mestnem domu, na katerem je referiral g. Valentin Urbančič. Zborovanje je bilo zelo dobro obiskano. Soglasno so bile sprejete te-le resolucije: 1.) Da se takoj izda pravilnik za uporabo fonda, ki se je nabral pri ministrstvu za socialno politiko iz prispevkov delavcev, nameščenecv in delodajalcev, pri čemer naj se varujejo interesi nameščenecv, ki trpe na brezposelnosti še bolj kot fizični delavci. V pravilniku naj se varuje glede uporabe teritorialno načelo. 2.) Da se jim takoj vrne ugodnost uporabe II. razreda v bolnicah. 3.) Ravnateljstvo Trgovskega bolniškega in podpornega društva naj takoj skliče občni zbor, poda tam pregledno sliko o dosedanjem delovanju in stavi na dnevni red tudi volitev novega odbora. Naloga poslednjega bodi, da doseže z vsemi razpoložljivimi sredstvi nadaljno avtonomijo društva. 4.) Ministrstvo naj sedanjemu provizornemu stanju napravi konec na ta način, da izposluje potom finančnega zakona Trgovskemu bolniškemu in podpornemu društvu v Ljubljani isto ugodnost, kot jo daje zakon o zavarovanju delavcev iz leta 1922. v § 202. Trgovskega društva «Merkur» v Zagrebu. 5.) Strokovne organizacije, ki fungirajo kot sklicateljice zborovanja, se pooblašajo, da budno pazijo na izvedbo naših zahtev in v primeru potrebe skličejo ponovno zborovanje.

— **Smrt prve žene-zdravnice v Jugoslaviji.** V Beogradu je umrla dr. Draga Milošević-Jocićeva, prva žena-zdravnica v Jugoslaviji.

— **Židov je v naši državi vsega skupaj 78.267,** in sicer na Hrvaškem in v Slavoniji 21.810, v Vojvodini 21.349, v Bosni in Hercegovini 13.701, v Srbiji 7800, v Južni Srbiji 6218, v Sloveniji 1038, v Medjimurju 921, v Dalmaciji 412, v Črni gori 17.

— **Trafike in kioske na železniških postajah** dobe odslej v najem le rodbine ponesrečenih železničarjev, železniški invalidi in vdove železničarjev.

— **Odkritje Strossmayerjevega spomenika v Zagrebu** se je izvršilo dne 7. t. m. z velikimi slovesnostmi. Navzoči so pa bili pri odkritju le Hrvati, ker so s svojim separatizmom odgnali od proslave Slovence in Srbe.

— **Moč strokovnih organizacij v Nemčiji.** Splošno strokovno združenje v Nemčiji je štelu po svojem letnem poročilu iz leta 1925. v celoti 4.156.451 članov, od teh 751.585 žensk, to je za 158.644 članov več kakor v letu 1924. Osrednjih organizacij je bilo 40. Dohodki združenja so se znatno povečali: V letu 1925. so dosegli 147.526.701 marko proti 97.037.600 markam v letu 1924. Izdatki so znašali 125.874.093 mark. Mestni odbori, ki združujejo vsa strokovna združenja, ki so združena v splošnem nemškem strokovnem združenju, vzdržujejo v 127 mestih strokovne dome, ki so v 102 primerih njihova last. Poleg tega vzdržujejo v 696 mestih knjižnice.

— **Bolniško zavarovanje.** Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razglša, da je ugotovil, da nekateri delodajalci, posebno oni, pri katerih so delavci zaposleni krajši čas, kakor n. pr. pri sekanju lesa v gozdovih, nakladanju lesa itd., sklepajo s svojimi uslužbenci pogodbe, v katerih delavci pristajajo na to, da se jih ne zavaruje in da se s tem odpovejo vsem zakonitim dajatvam po zakonu o zavarovanju delavcev. Drugi delodajalci pa sklepajo z nameščenci pogodbe v tem zmislu, da se zavežejo nuditi nameščencem v primeru obolenja nezmanjšano plačo za dobo najmanj šestih mesecev ter iz teh razlogov svojih nameščenecv ne prijavijo v zavarovanje. Ker predvideva § 7. zakona o zavarovanju delavcev zavarovalno neobveznost le za državne in javne nameščenecv, katerim nudi tekom boleznij vse prejemke država, občinsko ali kako drugo oblastvo, se delodajalci z enakimi pogodbami ne oprostijo od zavarovalne dolžnosti po § 10. zakona o zavarovanju delavcev. Tudi jih vkljub taki pogodbi zadenejo vse kazenske in regresne posledice po zakonu o zavarovanju delavcev. Vse pogodbe med delodajalci in delojemalci, na podstavi katerih se hoče delodajalec odtegniti zavarovalni dolžnosti svojih nameščenecv, tudi z njih pristankom, so po § 39. zakona o zavarovanju delavcev nezakonite in zadene delodajalca, ki sklene tako pogodbo, kazni po § 197. zakona o zavarovanju delavcev do 5000 Din. Na drugi strani pa trpijo največjo škodo oboleni, odnosno ponesrečeni delavci takih podjetij, ker se morajo zdraviti na lastne stroške. Kadar se pa taki delavci prijavijo za dajatve pri okrožnem uradu, jim jih okrožni urad tudi v nujnih primerih ne more takoj priznati, ampak mora predvsem uvesti potrebne poizvedbe glede pravega dejanskega stanja, višine zaslužka itd. Praksa je pokazala, da sklenitve takih pogodb ne ostanejo dolgo tajne, ker urad prej ali slej zve zanje, bodisi potom odpuščenih delavcev ali ob priliki nezgod, obolenj in obratnih revizij. V interesu delodajalcev je tedaj, če se z nezakonitimi pogodbami ne izogibajo dolžnostim, ki jih jim nalaga zakon o zavarovanju delavcev.

— **Povišanje plač državnim uradnikom v Avstriji.** Med zastopniki vlade in državnimi nameščenci v Avstriji se je dosegel sporazum, da se zvišajo plače v vseh razredih za 12 in pol odstotka, kar velja za aktivne in upokojene državne nameščenecv. Najmanjša plača državnega nameščenca se določa mesečno na 162-50 šilingov. Poleg tega se ublaže prevelike razlike srednjih činovnih razredov z drugimi razredi. V 4. činovnem razredu znaša valorizacija 64 odstotkov, v 5. in 6. razredu 62-5 in v 7. razredu 64 odstotkov. Doklada za otroke ostane ista, to je od 5 do 10 šilingov na mesec.

— **40.000 tehnikov v Nemčiji brez mesta.** «Deutsche Bauzeitung» v svoji poslednji številki piše, da je sedaj v Nemčiji 40.000 tehnikov brez nameščenja. Na najslabšem so stavbni konstrukterji in tehniki. List obenem svari tovariše in študente, naj se ne vpisujejo več na visoke tehniške šole.

Enako svarilo je izdala tudi Zveza nemških inženjerjev, ker je v tehničnih strokah zavlada strašna brezposelnost, ki se bo še povečala z novimi absolventi tehničnih šol.

— **Roparski napad po Čarugovem vzorcu.** V bližini postaje Novoselec-Križ je nastanjena gozdarska uprava Hrvatske eskomptne banke. Dne 5. t. m. zvečer je v upravne prostore planilo šest maskiranih roparjev. Zahtevali so, da se jim odpre blagajna. Navzoči gozdarski upravnik, poslovodja in skladiščnik so se uprli zahtevi lopovov. Razbojnik so pričeli takoj streljati. Pri tem so ubili skladiščnika in težko ranili upravnika in poslovodjo. Upravnik je bil primoran izročiti razbojnikom ključke od blagajne, katero so napadaleci izropali in odnesli 10.000 Din. Roparjev do sedaj še niso izsledili.

Dopisi.

JESENICE. 9. t. m. je obhodni progovni čuvaj našel mrtvega na progi Jesenice-Hrušica mizarškega vajenca Slivnika, sina kurjača državnih železnic Matija Slivnika s Hrušice pri Jesenicah. Vlak mu je odtrgal glavo in obe roki. Truplo je

bilo prenešeno v mrtvašnico na Jesenice. Nesreča se je izvršila najbrž že prejšnji dan. — Na mednarodni razstavi v Rimu je bil odlikovan s častno diplomom in veliko zlato kolajno gospod Ivan Gogala, krojaški mojster z Jesenic. Čestitamo.

MEŽIŠKA DOLINA. Zadnjič se nam je v dopisu iz Mežiške doline vrnila pomota, ker smo po krivici očitali rudniku, da postavlja pretirane cene pri oddaji privatnih stanovanj. Rudnik ima stanovanja samo za svoje delavstvo in jih privatno sploh ne oddaja, zato gre naša ugotovitev na naslov privatnih hišnih posestnikov. Ker nočemo nikomur delati krivice, to popravljamo. — V petek 29. m. m. je povodenj obiskala tudi nas in nam prizadajala precej občutno škodo. Voda si je sproti izbirala pot in nosila s seboj hiše, hleve, največ je pa odnesla drv iz drvarnic, katere smo imeli spravljene za zimo. — V kratkem se vrši članski sestanek, na katerem bo poročal okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. — Naši dični sodrugi se penijo jeze nad vodo, ki jim je odnesla lepo zgrajene ceste, a ni odnesla teh «sokolcev», kakor kaj radi nazivljejo člane naše strokovne organizacije. Smo pač pretrdni, da bi nas vsak val odnesel. Naše vrste se množijo in vedno več jih je, ki vidijo rešitev v NSZ.

darinovo olje čisto nečisto. Lahko se potvarja, vsled tega je cena čistega olja tako visoka. Še dražji kot dišavna olja pa so strupi, posebno nekateri strupi. Ni treba posebej opozarjati, kakšne ogromne vsote se plačujejo za kokain, od katerega živi na tisoče tihotapcev. Toda tukaj je cena umetno dvignjena in plačuje jo le tisti, ki ne more do kokaina zakonitim potom. Na zdravniški recept pa se dobi kokain v vsaki lekarni za zmerne novce. Tukaj pa gre za resnično dragoceno strupe, kot je na primer kristalizirani digitalin, ki se plačuje po 13.000 zlatih lir za gram.

Astrološko proročanje bodočnosti.

V Monakovem se je pojavil pred nekajimi dnevi vedeževalec z zvezd Radecky, ki je proročeval bodočnost za kakih 30 let. Na prvem mestu omenja Nemčijo, o kateri pravi, da ji leto 1927. prinese obrat na boljše.

V zdravniški stroki vidi astrolog zmago homeopatiije (zdravljenje brez strupov), ki se danes zanemarija in na katero se pozablja.

Franciji proročuje Radecky težkoče inflacije, kot jih je preživela Nemčija. Med Francijo in Nemčijo vidi bližajočo se vojno, katero bo povzročila Francija.

Mussolini in Poincaré postaneta žrtev atentatov, medtem ko bodo nemški principi igrali novo vlogo v političnem življenju.

Leto 1932. bo imelo za Nemčijo poseben gospodarski pomen.

Poleg tega proročuje Radecky še nekaj velikih vremenskih katastrof.

V celoti astrolog Radecky ni povedal veliko in astrološka proročanja niso tako zanesljiva, da bi bilo treba vanje verovati kot na amen v očenašu. Ne gre verjeti na pomen zvezdnih konstelacij, kot ne gre zvrčati vsako nesrečo ljudi in narodov na «zlovestne» pege na solncu. Pač pa se lahko veruje, da ima socialni ali antisocialni čut v človeku vodilno moč in da so k vodstvu človeštva najbolj poklicani ljudje, ki morejo ljudi najbolj osrečiti.

Pozor na Viljema!

V listu «Welt-am Montag» piše znani nemški publicist Gerlach pod naslovom «Viljem II. ante portas» (Viljem II. pred vrati) sledeče: Prusija gotovo ne more podvzeti ničesar proti Viljemovemu povratku, ker če se komu z zakonom slavnomno obljublja prebivališče, potem izgleda to že kot povabilo. Prusija ni zadostila svoji republikanski dolžnosti in upa, da ji bo zadostila država. Uvedba znamke «Fridericus Rex» (Friderik kralj) se zdi, da je posebne vrste predigra. Boj za monarhistično znamko je preizkušnja sile med monarhisti in republikanci.

«Montag am Morgen» izve iz baje zanesljivega mesta, da je kakih 50 oseb, med njimi diplomat, visoki vojaški dostojanstveniki in tudi princ-soproog holandski, prejelo v imenu «Njegovega Velikanstva» cesarja Viljema II. povabilo k dvornemu lovu v Romintenu. Grad Rominten je vsled pred kratkim sklenjene poravnave med Prusijo in Hohenzollernci zopet pripadel ekscesarju. Gostitelj sam, kot se pripominja, se lova najbrže ne bo udeležil.

V Marburgu se je prošli teden vršilo zborovanje republikanskih Reichsbannerjev, katerega se je udeležilo nad 10.000 ljudi. Govoril je bivši državni kancler dr. Wirth in predsednik državne zbornice Loebe. Navzoči so njegove besede navdušeno pozdravili, ko je dejal: «Če bi se Viljem II. želel vrniti, bi narod z ogromno večino proglasil: Hvala za tak obisk!»

Kakor je izvedel poročevalec «Börsencourierja» v Haagu z dobro informirane strani, mnenje, da se ekscesar Viljem giblje popolnoma svobodno, ni pravilno.

Pogovor o tem in onem.

Mraz v Angliji.

Že pol leta trajajoči spor v angleški premogovni industriji se pričinja čutiti z vsakim dnem bolj neprijetno. Medtem ko so v poletju pod pomanjkanjem premoga trpeli predvsem industriji, ki niso dobivali premoga ali vsaj ne v zadostni količini, posega sedaj spor v premogovni industriji močno že tudi v zasebno življenje na Angleškem. Angleški listi so polni vesti, kako zelo da trpe že široke ljudske vrste zaradi pomanjkanja premoga. Na premogu najbogatejša zemlja v Evropi nima dovolj premoga za kurjavo in njeno prebivalstvo zmrzuje.

Nikdar ni bil premog v Angliji dragocenejši kakor sedaj. Nikdar ni bilo treba s premogom tako varčevati in ga tako drago plačevati kot danes. Pred stavko je stal cent najboljšega premoga 40 do 50 dinarjev, in v gospodinjstvih in stanovanjih se je naravnost razmetavalo z njim, čimur je bil vzrok predvsem v neracionalnih kurivnih in ogrevalnih napravah. Danes pa dobiva ena rodovina komaj en cent premoga na 14 dni za skoro še enkrat tolikšno ceno kot prej, in pri tem je ta premog slabše kakovosti kot prej. Samo na sebi umevno je, da se more dobiti premog «pod roko» v vsaki količini, toda tak premog je nekrščansko drag. To pomenja, da so se izdatki za dom izdatno povečali in posebno med siromašnejšimi sloji se mora sedaj za kurjavo izdajati velik del dohodkov ali pa zmrzovati. Tudi plin, ki služi za razsvetljavo v večini angleških stanovanj in s katerim se kuha, se je podražil za več kot 50 odstotkov in njegova kakovost je za polovico slabša kakor prej.

Prebivalstvo si pomaga kakor si pač more. Kupuje petrolejske peči, katerih pa primanjkuje. Napravljajo se nove plinske instalacije, toda vse to je drago in nezadostno. Isto velja tudi za obrt, promet itd. Potniki zmrzujejo v nezakurjenih vlakih, nameščenci delajo v nezakurjenih delavnicah in trgovinah, delavstvo zmrzuje po tovarnah. Kako čudo potem, da je število bolnikov naraslo za 30 odstotkov proti povprečnemu številu ob istem času lanskega leta, da v gledališčih, kinematografih in pri koncertih kašelj prehlajenih ljudi oglašuje zvoke godbe in besede igralcev ter pevcev. Edino zdravniki si zadovoljno manejo roke. Imajo skoro dvakratno število pacientov kot navadno v tem času. Z njimi vred pa si manejo roke tudi oni, ki na skrivnem trgujejo s premogom in izrabljajo položaj k hitri obogatitvi. Konjunktura za verižnike.

Se slabše je na kmetih. Premogovne zaloge se namreč razdeljujejo tako, da pridejo na vrsto najprej železnice in plinarne, potem potreba industrije in velemest, in kar preostane, šele ono se nakazuje manjšim občinam. Tega je pa že zelo malo. Premogovnikov, v katerih se dela, je malo, dovoz premoga iz tujine pa tudi ni tolikšen, da bi mogel nadomestiti primanjkljaj v domači premogovni produkciji. Zato cvete na kmetih verižništvo s premogom in kuri se z drvmi, katerih pa tudi primanjkuje. Vsakdanji pojav je že, da hodijo tudi ljudje iz dobro situiranih krogov pobirat na cesti odpadke premoga, v gozd nabirat suhljad ali pa lomiti sosedne plotove. Mnoge občine so morale odpreti za šolsko mladino posebne prehranjevalnice, ker se je ugotovilo, da se v številnih rodbinah pripravljajo topla jedila samo enkrat na dva dni. Po večini zauživajo ljudje mrzle konzerve in kuhajo jih samo tedaj, če se jim posreči dobiti kaj premoga ali drv. Položaj je tako težaven, da niti javni uradi nimajo dovolj premoga za kurjavo. Angleški listi so pred kratkim prinesli vest, da so za časa državne konference na vesti o poteku morali čakati tuji novinarji v nezakurjeni prednji sobi ministrstva.

Tako približno izgleda zasebno življenje v Angliji za časa trajanja velikega socialnega boja. Niti med vojno ni angleško prebivalstvo toliko trpelo zaradi pomanjkanja premoga kakor sedaj ob premogovni stavki. In podoba je, da je vsako upanje na skorajšnji konec stavke prezgodnje. Podjetniki so prav tako nepopustljivi kakor pred šestimi meseci. Medtem pa trpe zaradi mraza revni in bogati. In to je šele pričetek zimskih dni.

Kaj je na svetu najdražje?

Italijanski list «Stampa» je objavil pregledno tabelo stvari, ki se običajno smatrajo za najdražje. In izkazalo se je, da niso najdražji niti dragulji, niti biseri, platina itd., temveč dragocene dišave in strupi. Rekord v tej tekmi cen ima rožno olje, ki pa se ne pridobiva iz cvetov vrtnic, temveč iz rožnega lesa, uvoženega iz Kanarskih otokov. Vonj tega olja spominja na vonj vrtnice, kraljice cvetlic. Pred vojno je stal gram tega olja 60 do 70 italijanskih lir, danes stane 2600 zlatih lir. Na drugem mestu je mandarinovo olje, ki se pridobiva iz lupin mandarink. Danes stane gram tega olja 2100 zlatih lir. Njegovo pridobivanje je precej težavno, ker je treba za 1 gram tega olja predelati lupine 15.000 sadežev. V trgovino prihaja man-

Na vprašanje omenjenega poročevalca se mu je še dejalo, da pa je treba z nujnostjo računati z možnostjo povratka, ali bolje povedano, z ekscesarjevim namenom vrniti se v Nemčijo. Ekscesar je vsaj že nekolikokrat izrazil željo, da bi preživel »večer« svojnega življenja v Nemčiji.

Pozornost vzbujala, da prehaja desničarski tisk molče preko vseh vesti o eventualnem povratku ekscesarja in da se ni niti en list desničarskega bloka izjavil za Viljemov povratek. »Tägliche Rundschau« piše danes k temu: Je čas spregovoriti resno besedo. Že nekoliko dni se pojavljajo v nemškem in inozemskem tisku vesti o ekscesarjevem povratku. Vemo dobro, da ekscesar ne smatra svoje abdikacije za svojo zadnjo besedo.

Oženjeni moške se počasi starajo.

Od vsakih tisoč ločenih moških jih v starosti od 25 do 34 let umrje 15. Od tisoč neoženjenih jih umre v isti starosti 5. Od tisoč oženjenih pa samo — 4.

Od vsakega tisoča ločenih moških jih umira od 45. do 54. leta 37. Od tisoč svobodnih moških jih umre v isti starosti 23 — toda samo 14 oženjenih.

Posebno milostljiva pa je oženjenim gospodom usoda v cvetoči dobi od 65 let dalje. Kakor kaže statistika, jih umira od 1000 samo 80 proti 116 ločenim in 112 starim samcem. Iz tega izhaja, da kdor hoče dolgo živeti, naj se ženi in ostane oženjen.

Odkritje neznanih razvalin ogromne palače „kralja kraljev“.

Ustanovitelj perzijske dinastije Sasonovcev, kralj Ardashir, zvan »kralj kraljev«, ki je vladal pred 2700 leti, je postavil na temenu gorovja blizu mesta Firuzabat v višini 1600 komolcev ogromen grad, ki je največji v zgodovini vseh narodov in časov. Razvaline tega ogromnega gradu je našel lani znameniti arheolog profesor A. Herzfeld, ki je podvzel veliko raziskovalno ekspedicijo v notranjost Perzije. Ogrorna stavba zavzema ploščino dveh in pol hektarov, obdajajo jo visoko preko 100 komolcev in v notranjosti gradu se nahaja ogromna dvorana, ki se lahko primerja z največjo evropsko katedralo. Položaj gradu je tak, da je predstavljal za ono dobo nezavzetno trdnjavo. Stoletja so minula. Kralji iz rodbine Sasonovcev so se vrstili drug za drugim, dokler ni poslednji iz te rodbine, po imenu Yazdgered, po veliki bitki z Arabci pri Nahavend v l. 639. pr. Kristusom, zgubil prestola. Razkošni grad, ki ga je bil postavil »kralj kraljev«, je razpadel v razvaline. Zanimivo je, da svet ni ničesar vedel o teh masivnih razvalinah, ki so bile odkrite šele januarja lanskega leta. Profesor A. Herzfeld, ki je najboljši poznavalec stare Babilonije, se je povzpел na omenjeno strmo gorovje in odkril na tej poti ruševine ogromnega gradu. Razvaline so še sedaj tako dobro ohranjene, da misli prof. Herzfeld, da se bodo dale obnoviti. Kameniti stolpi so na nekaterih mestih 20 do 30 komolcev debeli in to v razmerju s svojo ogromno višino. Herzfeld tudi poroča, da je malta stavbe še sedaj v dobrem stanju — »tako trdna kot železo« — — —

Cepprav nič na gradu ne kaže kake posebne arhitektonske umetnosti, vendar je vsak del točno izdelan in kaže, da je stal več, kot katerikoli drugi grad v Evropi. Ta grad je po svoji zunanosti

popolnoma podoben srednjeveškim gradovom v Evropi, ki so skoro istega tipa. More se vsled tega misliti, da se da začetke evropske arhitekture prisoditi preseljevanju evropskih narodov od vzhoda, med njimi posebno preseljevanju Gotov iz Perzije v južno Rusijo.

Na vprašanje, če ga pri zadnji ekspediciji niso ogrožale nevarnosti, je prof. Herzfeld odgovoril: »Prišel nisem nikdar v nevaren položaj in vsakdo more danes potovati po vseh pokrajinah Perzije popolnoma varno, kar bi nikdo ne mogel trditi pred tremi leti. Tekom svoje ekspedicije l. 1905. sem bil trikrat oropan. Današnje urejene razmere v Perziji se morajo računati v dobro izključno dobri in temeljito izvajani upravi perzijskega sardarja in diktatorja Riza Khana, ki je nesporno ženij. Znano je, da je bil Riza Khan nekoč naveden kozak, danes pa ni samo voditelj perzijskega naroda, temveč tudi izredno vešč poznavalec političnega življenja v svoji državi.

Kaj se pozablja v Belgiji na železnica?

Kakor vse zapadnoevropske železnice, izdaja tudi uprava belgijskih železnic vsakega pol leta točno statistiko najdenih predmetov, katere potniki pozabijo v vagonih belgijskih železnic. Pravkar izdana statistika za prvo polletje tekočega leta izkazuje najpestrejši seznam vsemogočih predmetov. Prinašamo najzanimivejše podatke iz tega seznama človeške pozabljivosti.

Najdeno je bilo: 188 moških in 244 damskih klobukov, 144 čepic, 199 parov galoš, 17 pelerin, 888 šalov, 49 manjših damskih kožuškov, 21 parov manšet, 17 potniških odev, 854 parov moških in damskih rokavic in 974 palic.

Tudi kadilci so temeljito pozabljivi: 164 pip vseh mogočih tipov, 18 škatel cigaret, 5 zavojčkov cigar, 60 smotkin in 38 cigaretnih doz je bilo najdenih v oddelkih za kadilce.

Dame so pustile v vagonih 92 škarje za nohte, 8 polnilnih peres, 20 prstanov z diamanti in 18 zakonskih prstanov — temu se človek še najmanj čudi — 20 parov uhanov, 25 zapestnic in z dragimi kamni okrašenih sponk ter tri zlate ure.

Samo 223 denarnice vsake vrste je obsegalo 47.000 frankov v bankoveih, ne računajoč 87 popolnoma praznih denarnic, ki so bile najbrž ukradene.

V seznamu je nadalje 5 potnih kovčkov, 16 fotografiranih aparatov, 40 daljnogledov, 13 tenizovih raket, 3 revolverji, 1 karabina in 7 odlikovanj...

Vrednost teh uradno izkazanih predmetov se ceni na malenkost 1.250.000 belgijskih frankov. In vse to je bilo pozabljeno samo na belgijskih železnicah tekom pol leta.

Enver paša živi?

V poslednjem času se širijo po Damasku vesti, da bivši gospodar Turčije, Enver paša, še vedno živi. Vplivne arabske osebnosti vedo celo povedati, da namerava Enver paša zopet aktivno poseči v politiko svoje domovine. O Enver paši se nekaj let že ni več govorilo. Bivši voditelj mladoturkov, v vojni privrženec centralnih vlesil, je zaigral svojo karijero s propastjo Nemčije in Avstrije. Nevedoč kam naj se po vojni obrne, je pričel navedati stike z boljševiki. V ta namen je prebival dalj časa v Moskvi. Potem se je udeležil bojev v Mali Aziji, kjer je baje padel. Če se potrdi vest o tem, da Enver paša še živi, je pač ne bo vesel Kemal paša, sedanji vladar in modernizator Turčije.

Nov motor na veter.

Nemška industrija je spravila na trg nov motor na veter pod imenom Aerodinamo. Izboljšanje obstoji v tem, da se je uporabilo štiri propelerje, ki so nekoliko podobni propelerjem na letalih. Stopl, na katerem so propelerji nameščeni, se nahaja pred in ne zadaj za njimi. Napravljen je iz železobetona, je zelo trden in razmeroma lahak. Motor deluje že pri slabem vetru 2 do 3 metrih na sekundo in ima posebno napravo, katere zavira delovanje pri viharju in premočnem vetru, tako da ne napravi motor nikdar preko 1500 obratov na minuto. Zobovito kolesje za prenašanje sile je tudi sestavljeno zelo originalno. Zdi se, da bo imel ta motor lepo bodočnost in da bo donasal gospodarstvu velike koristi, posebno v krajih, kjer ni na razpolago vodne sile ali elektrike.

Kako dolgo živi las?

Znanstvenik Felix Pinkus je raziskaval na posameznih laseh, kako dolgo da žive, t. j. koliko časa po svojem vzniku izpadejo. Našel je, da je 16 las, zrastlih pomladi, živelo povprečno 210 dni, 7 las, zrastlih jeseni, pa povprečno 189 dni. Poleti zrastli lasje dosežejo tudi večjo dolžino, kakor zimski lasje. Na bradaviči zrastli las živi poleti povprečno 140, pozimi pa 124 dni.

Zabavni kotiček.

Brez častitljivosti. Mož: »Roke, ki zibljejo zibelko, vladajo ves svet.« — Žena: »Misli si torej za četrt ure, da vladaš svet, ker jaz sem že strašno trudna.«

Ribiči-»ničvredneži«. Grower Cleveland, bivši predsednik Zedinjenih držav ameriških, se je nekoč razgovarjal s svojim prijateljem o ribištvu in dejal: »Komaj je za verjeti, kako zlobni in ničvredni so ljudje tudi pri nas. Enkrat smo šli trije loviti ribe in še preden smo vrgli trnke v reko, smo se domenili, da mora oni, ki ujame prvo ribo, pogostiti ostala dva. Jaz sem bil zadovoljen s tem in pričel smo loviti. Toda mislite, da sta ta dva ničvredneža potegnili, dasi so jima ribe v resnici prijemale?« — »Torej ste izgubili stav?« meni prijatelj. — »Kaj pa še, saj nisem na glavo padel,« se je smejal predsednik. »Jaz na trnek sploh nisem dal vabe.«

Pričevanje. Gospod izprašuje sinčka, na katerega je padel sum, da je nekaj zagrešil: »Priznaj, Francek,« ga pregovarja, »ker četudi ne priznaš, dobri bogee to ve, ker bogee vse vidi.« — »Torej, mamica, ti kar vprašaj dobrega bogee,« pravi Francek. »Boš videla, da bo dejal: Milostljiva, vaš sinček je bil zelo pridn.«

Uganka. A.: »Prijatelj, zate imam lepo uganko: Osel je bil privezan na dva metra dolgi vrvi. Šest metrov od njega je ležal otep sena in osel bi se z njim rad posladkal. Kako je to napravil?« — B.: »Oh, to je pa star dovtip. Ti hočeš, da bi jaz dejal: Ne vem, da bi ti lahko potem dejal, da je to dejal tudi drugi osel!« — A.: »Ah, kaj še! Osel je šel k senu in ga požrl.« — B.: »Pa saj si rekel, da je bil privezan na samo dva metra dolgi vrvi.« — A.: »Seveda je bil, toda drugi konec vrvi ni bil nikjer privezan. Ali ni to povsem enostavno?«

Obleka dela človeka. Pesnik Lessing je nekoč šel na sprehod v novi obleki. Pri tem je opazil, da ga pozdravlja mnogo več ljudi kot navadno, med njimi tudi taki, ki ga navadno niso pozdravljali. Pesnika je to razjezilo in ko je prišel domov, je zaprašil obleko po tleh in dejal: »Rad bi vedel, kdo da je sedaj prav za prav Lessing, ti ali jaz?«

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWEER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krčjače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Tereza razmišlja, čez nekaj časa pa reče:

«Rada bi bila še tukaj ostala, že iz razloga, da bi mogla paziti na nekdanjo nevesto mojega izvoljenca. Vendar sem trdno uverjena, da se nikdar več ne bo snidela s svojim zaročencem; sovraži ga in studi se ji, zato moreva pomirjeni odpotovati!»

«Da naju takoj zgrabi strašni mož, kajne?» jo prekinje Manuela.

«Nikakor ne, Manuela, vem, kako je celo tega moža mogoče prevariti. Veruj mi, Manuela, v nekaj dneh bova pobegnili, ne da naju kdo vidi, kajti vem za tisoč sredstev in potov, s pomočjo katerih dospem v varno skrivališče!»

Manuela prikima.

«Vsekakor je dobro, da Pitt ne ve za to skrivališče. Rdečelasi dečko je vse izdal, vsekakor mora imeti grozen strah pred tem možem.»

«Ne potrebujeva ga več,» meni Tereza brezčutno, «vem še za vse bolj spretnosti ljudi, ki bodo vse, kar jim bom naročila, točno izvršili. Toda sedaj razmišljam o najinem begu!»

«In kako naj pobegnem?»

«Po vodi. Mož s krinko naju bo povsod iskal, v gorovju, v Dundee, toda to mu niti na um ne bo prišlo, da se v majhnem čolnu peljeva po Tayu navzdol. Vem, kje dobiva pripraven čoln. Četudi ima reka precej močan tok, vendar voznja ne bo s tem čolnom nič nevarna, nasprotno, prav hitro dospem v Perth. In čim sva tamkaj, najdeva že novo skrivališče, ki nama bo nudilo zatočišče dotlej, dokler ne moreva oditi iz Škotske.»

«In kaj pričeva potem?» vpraša Manuela.

«Oh, še osem mesecev je do poteka roka, ki sem ga dala Jaku; dotlej moreva z mirnim srcem nadaljevati najino staro igro z lahkovernimi moškimi, če le hočeva. Lepa si, torej ti ne bo primanjlova novih poznanstev lahkoživilih mož.»

Manuela se poredno smehlja. Komaj prestani smrtni strah je že docela pozabila. Misli že zopet na nove zločine, dasi je komaj par ur poteklo, ko je umorila svojega rešitelja, izvršila sramoten zločin na osebi, ki ji je slepo verjela; zločinska pustolovka je znova pripravljena, da pahne nič zlega sluteče moške v brezmejno nesrečo.

«Kako neki le je mož s krinko prišel semkaj?»

Tereza se zaničljivo nasmehne.

«Pri tem igra mehkočuvstvo precejšnjo vlogo, kajti moj nedostopni ljubimec je pač hotel še enkrat videti kraj, kjer se je s svojo blondinko naslajal v ljubezenski opojnosti.»

Tudi Manuela se sedaj zasmehi.

«Oh, to je naravnost ganljivo. Ali nisi ljubosumna?»

«Prav nič, to nedolžno in sanjavo razmišljanje mu privoščim, obstoja pač le v tem, da še enkrat obudi spomine na domnevno umrlo ljubico. Pa, čemu naj mislim na to blondinko — saj sem mnogo lepša, tisočkrat lepša kot to usihajoče bitje.»

Toda iz njenih temnih oči odseva docela drugačen izraz. Njene misli so popolnoma drugačne kot besede, ki prihajajo iz njenih ust. Vsled ner-

voznega drgetanja so ji cvetoče, polne ustnice nalahko tresejo.

«Sedaj se vlečeva, Manuela, ti si gotovo utrujena, in polnoč je že tudi skoro. Jutri mi boš vse še enkrat natančno povedala, kar si doživela na podmornici. Prav željna sem do pičice vse vedeti in slišati. No — še eno vprašanje, ali so njegovi ljudje tudi zakrinkani?»

«Ne, po večini so že starejši možje, katerim je neustrašenost že na obrazu čitavi. Francis je bil edini mlajši med njimi, katerega sem videla.»

«In še nekaj, Manuela, ali se nahajajo na podmornici tudi deklice?»

«Tega ne vem, vendar si tega skoro ne morem misliti, kajpak, v poveljnikovi kajuti seveda nisem bila. Sicer pa nosi on sedaj bliščečo uniformo, ki krasno pristoja njegovi lepi postavi.»

«Takega bi rada videla, takega ga hočem videti, njega, ki ga tako ljubim. Sedaj pa pojdi k počitku, Manuela, za danes ponoči naj ti sobarica odstopi svojo posteljo. Jutri bom že vse potrebno ukrenila.»

Kmalu nato je ugasnila luč v samotni koči. Njene stanovalce je objel brezskrben sen, saj so se čutili popolnoma varni v tem skrivališču.

Podmornica odplove proti Londonu.

Teden dni je poteklo, odkar je pobegnila Manuela. Zaman je grozni maščevalec s svojimi zvestimi tovariši neumorno stikal za pobeglo pustolovko po najbolj skritih kotih gorate Škotske.

Manuela in njena prijateljica sta brez sledu zginili, zato je bilo brezpomembno, da bi se še dalje zadrževal tukaj. In tako se je mož s krinko neke noči s svojimi zvestimi vrnil na podmornico.

Bill je sam z njim v kabini, kar tajinstveni mož nenadoma prekinje mučen molk ter z odločnim glasom ukaže:

«Nazaj v London! Jutri zjutraj se ne sme podmornica nič več nahajati v Tayu. — Bill, ti prevzameš krmilo, dokler te ne zamenjam!»

Ukaz je bil z bliskovito naglico izvršen. Ko je napočilo jutro nad v meglo zavitem morju, plava čudovita ladja že v Severnem morju ter drvi z neverjetno hitrostjo proti jugu, proti svojemu starem pristanu, v katerega že toliko tednov ni priplavala.

Nekaj pa je mož s krinko pri svojem neumornem iskanju vendarle zvedel. V Dundeeju je voda naplavila utopljenca v mornariški obleki. Nihče ni poznal utopljenca. Toda Bill, ki se je v svoji drznosti, ki ni poznala ovire, splazil v mrtvašnici do mrtveca, je prinesel svojemu gospodarju vest, da je mrtvec Francis, oni Francis, ki je moral v tisti noči pomagati lepi jetnici pri pobegu.

Mož s krinko ni k temu poročilu črnil nobene besede. Saj je bil Francis mrtev, svoj pogrešek je plačal z življenjem. Toda, kako je umrl? Ali ga je kesanje nad izdajstvom gnalo v valove? Ali je morala kaj drugega povzročilo njegovo smrt? — Te uganke pač ne more nihče rešiti razen pobegle Manuele. — — —

Mož s krinko je ukazal, da naj podmornica do nastopa noči neprestano križari pred izlivom Temze. In ko se je kratek zimski dan nagibal k zatonu, je prišel sam v krmarjevo kabino, kjer

je prevzel krmilo. S svojo železno roko je tako spretno in s tako sigurnostjo krmilil svojo ladjo po Temzi navzgor, da se je z veliko naglico približevala svojemu pristanu.

Bill je medtem neprestano gledal skozi stekleno kupolo.

«Rdeča svetilka,» vzklikne Bill nenadoma, «vse v redu!»

Hitrost ladje se tisti hip zmanjša, mirno zdrči v podzemni pristan. Mož s krinko da še en ukaz, in počasi se dvigne podmornica nad vodo.

«Bill, ti greš z menoj, ostalo moštvo pa naj se sedaj odpočije. Zaenkrat ostanemo tukaj, nadejam se, da bomo iz Londona prej zvedeli, kam sta se obrnili oni zločinski pustolovki.»

Oba zapustita podmornico ter se napotita po stopnicah v klet navzgor, kjer so bila vrata že odprta. Ko prideta vrh stopnic, se odpro še ena vrata. Vzklik največjega iznenadenja se izvije iz ust možu, ki jima gre ravnokar po veži nasproti.

«Vaša milost, v lastni osebi? Oh, kako veselje, konečno, konečno ste se vendar zopet vrnili k nam?» vzklikne Jim proti došlecema ter v preobilici veselja poklekne pred možem s krinko.

«Vstani, Jim!» ukaže zagonetni mož. «Pojdi z menoj v mojo sobo!»

Jim uboga. Na obrazu mu je čitati veselje, da se je njegov ljubljani gospodar konečno vrnil.

Mož s krinko vstopi v svojo sobo, Jim in Bill mu sledita v primerni razdalji.

«Sedaj se pogovorimo o bodočnosti,» prične zagonetni mož, ki je odložil suknjo ter se v svoji krasni uniformi počasi usedel na stol.

«Jim, sedaj pa vino na mizo!»

Jim se takoj odstrani ter se kmalu zopet vrne. Molče se ogleduje mož s krinko po sobi, dočim njegova tovariša v spoštljivi razdalji prisledeta k mizi.

«Prav veseli me, da so moje sobe v takem redu. To je pač zasluga Danove ljubice, ki je za časa moje odsotnosti tako zvesto opravljala posle gospodinje?»

«Da, milostivi gospod!» odvrne Jim ponižno.

«Maggija dela od jutra do večera in ne trpi nobenega prahu. Je dobra deklica, le življenje ji je zagrenjeno in, kot vaša milost ve, žrtev podlega Hardyja.»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani

(odgovoren Miroslav Ambrožič).

Za Miklavža

bo nudila trdka „Doko“ izredno dobro obutev za deco

prav cenó. Starši naj si pridejo izbrat čim preje.

„DOKO“ Prešernova ul. 9, dvorišče (Iv. Čarman).

Najboljša kolesa in šivalni stroji

so edino

PETELINČEVI

známke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplač. pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega naj boljše je švicarski pletilni stroj „Dubied“

Naročajte in zahtevajte

Novo Pravdo!

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

Josip Petelinc Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.